

ผลของโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ต่อความรู้และพฤติกรรมการ
วางแผนจำหน่ายของพยาบาล โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
Effects of the discharge planning program for stroke patients on knowledge and
behavior in discharge planning of nurses, Chaokhunpaiboon Phanomthuan
Hospital, Kanchanaburi Province

โสภิต ใจอารีย์*

Sopit Jaiaree*

โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์พนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

*Chaokhunpaiboon Phanomthuan Hospital, Phanomthuan District, Kanchanaburi Province

Corresponding author: Sopit Jaiaree; Email: Soraya2510@hotmail.com

Received: October 19, 2023; Revised: November 16, 2023; Accepted: November 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล 2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของพยาบาลหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 35 คัดเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน ถึงตุลาคม 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล แบบประเมินพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และความพึงพอใจของพยาบาลหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา .67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นด้านความรู้เท่ากับ .83 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคด้านพฤติกรรม .94 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคทั้งฉบับ .90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลที่เข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้และพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความพึงพอใจภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.48, SD = 0.56)

คำสำคัญ: โปรแกรม, การวางแผนจำหน่าย, โรคหลอดเลือดสมอง, ความรู้, พฤติกรรม

ABSTRACT

The objectives of this quasi - experimental research one group pre-post-design article was to 1) compare the mean knowledge scores before and after participating in the stroke patient discharge planning program for nurses. 2) compare the mean scores on discharge planning behavior before and after participating in the stroke patient discharge planning program and 3) study the satisfaction of nurses after participating in the discharge planning program for stroke patients. The sample group was 35 registered nurses. Data was collected between September - October 2023. Research instrument consisted of personal information questionnaires, knowledge test for nurses regarding discharge planning for stroke patients, behavioral assessment form for discharge planning for stroke patients and satisfaction of nurses after participating in the nurse discharge planning program for stroke patients. The questionnaire had a content validity index of .67-1.00 a reliability of knowledge test was .83. Cronbach's alpha coefficient for behavior was .94. Cronbach's alpha coefficient for the whole version was .90. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and paired t-test.

The research results found that nurses who participated in the stroke patient discharge planning program had higher mean scores of knowledge and discharge planning behavior than before participating in the stroke patient discharge planning program statistically significant at the 0.05 level, overall satisfaction had the highest average score ($\bar{X}$ = 4.48, SD = 0.56)

Keyword: program, discharge planning, stroke, knowledge, behavior

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคหลอดเลือดสมอง (stroke) เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 2 ของโลก พบผู้ป่วยจำนวน 80 ล้านคน ผู้เสียชีวิตประมาณ 5.50 ล้านคน และยังพบผู้ป่วยใหม่ถึง 13.70 ล้านคนต่อปี โดย 1 ใน 4 เป็นผู้ป่วยที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป และร้อยละ 60 เสียชีวิตก่อนวัยอันควร¹ และยังพบว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย จากรายงานวารสารประสาทวิทยาแห่งประเทศไทย พบว่า โรคหลอดเลือดสมองยังพบเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติพบอุบัติการณ์ผู้ป่วยรายใหม่ในปี พ.ศ. 2563-2565 อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปเท่ากับ 328.01, 330.22 และ 330.72 ต่อแสนประชากรตามลำดับ² จากฐานข้อมูลระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2566³ รายงานว่าจังหวัดกาญจนบุรี พบรายงานยอดผู้ป่วยเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ. 2563-2565 จำนวน 892, 1081, และ 1,092 คนตามลำดับ คิดเป็น 149.92, 179.85, และ 179.93 ต่อแสนประชากร ผู้รอดชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองส่วนใหญ่มักจะอยู่ในสภาพอัมพาต อัมพาต หรืออยู่ในภาวะพึ่งพิงทำให้ต้องใช้เวลานานในการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ

โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พิษณุพน เป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่ต้องรองรับผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจากโรงพยาบาลใหญ่ เมื่อผู้ป่วยพ้นระยะวิกฤตและเข้าสู่ระยะการฟื้นฟู จากข้อมูลการให้บริการผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของโรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พิษณุพน พบจำนวนผู้ป่วยมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2563 -2565 พบผู้ป่วย 100, 96 และ 117 รายตามลำดับ⁴ และจากการสอบถามการประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองโรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พิษณุพน พบว่า แนวทางการให้ข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่สอดคล้องกับปัญหาที่ผู้ป่วยและผู้ดูแลต้องการ รูปแบบการให้ความรู้และการประเมินผู้ป่วยก่อนจำหน่ายไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ป่วยไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างที่ควรจะเป็น ผู้ดูแลขาดความมั่นใจในการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน ส่งผลให้ผู้ป่วยไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างที่ควรจะเป็น ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลงและกลับมารักษาซ้ำในโรงพยาบาลด้วยภาวะแทรกซ้อน

2(10)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาการให้ความรู้และการประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองก่อนจำหน่าย จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวคิดด้านสุขภาพของ Nutbeam⁵ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1. ทักษะการเข้าถึงข้อมูล (access skill) 2. ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ หรือทักษะทางปัญญา (cognitive skill) 3. ทักษะการสื่อสาร (communication skill) 4. ทักษะการตัดสินใจ (decision skill) 5. ทักษะการจัดการตนเอง (self-management skill) และ 6. ทักษะการบอกต่อ (media literacy skill) จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาโปรแกรมวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองร่วมกับการวางแผนจำหน่ายรูปแบบ D-METHOD & P⁶ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ป่วยสามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีลดการกลับมารักษาซ้ำในโรงพยาบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของพยาบาล ก่อนและหลัง เข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายของพยาบาล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของพยาบาลหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

สมมุติฐานการวิจัย

1. พยาบาลที่เข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. พยาบาลที่เข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานใน โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 35 คน

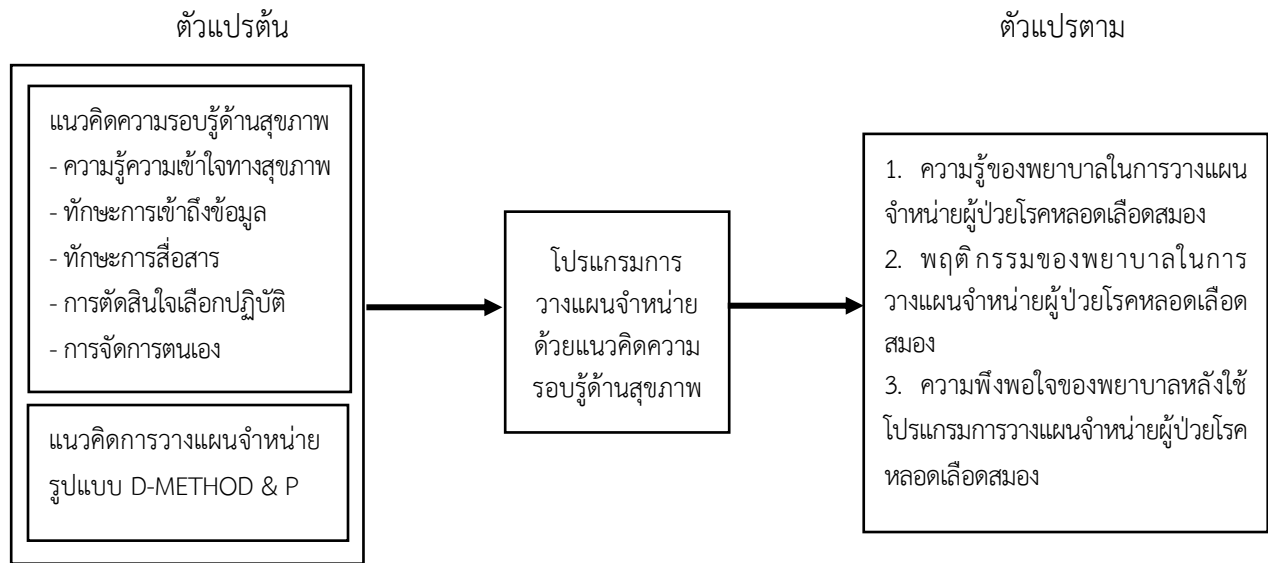
ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ พฤติกรรมการวางแผนการจำหน่าย และความพึงพอใจ

ขอบเขตด้านระยะเวลาและสถานที่ เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2566 โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดความรู้ด้านสุขภาพของ Nutbeam⁵ มาใช้ในการสร้างโปรแกรมพัฒนา ประกอบด้วย 1. ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ 2. ทักษะการเข้าถึงข้อมูล 3. ทักษะการสื่อสาร 4. การตัดสินใจเลือกปฏิบัติ 5. การจัดการตนเอง และ 6. การบอกต่อร่วมกับกรอบแนวคิดการวางแผนจำหน่ายรูปแบบ DMETHOD P ด้วยโปรแกรมการช่วยเพิ่มความรู้และกำหนดพฤติกรรมที่ต้องพบการปฏิบัติการพยาบาลวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง⁵

3(10)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi - experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest- posttest)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงาน 1 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พนมพวณ อำเภอพนมพวน จังหวัดกาฬจนบุรี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (poposive selection) จำนวน 35 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ข้อ
2. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล จำนวน 10 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบข้อถูกเพียงข้อเดียว
3. แบบสอบถามพฤติกรรมกรวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ของพยาบาล จำนวน 16 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (rating scale) 5 ระดับ โดยแต่ละข้อมีความหมายดังนี้
 - 5 หมายถึง พฤติกรรมกรวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองทุกครั้ง
 - 4 หมายถึง พฤติกรรมกรวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เกือบทุกครั้ง
 - 3 หมายถึง พฤติกรรมกรวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองบ่อยครั้ง
 - 2 หมายถึง พฤติกรรมกรวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองบางครั้ง
 - 1 หมายถึง ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมกรวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของพยาบาลหลังใช้โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 9 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (rating scale) 5 ระดับ โดยแต่ละข้อมีความหมายดังนี้

4(10)

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ไม่มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายในระดับน้อยที่สุด

5. แบบแนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

การหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ใช้ (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพบว่าค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ .94

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาญจนบุรี โครงการวิจัย EC.No. 20-2566 รับรองวันที่ 5 กันยายน 2566 อธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์การวิจัย การรักษาข้อมูลให้เป็นความลับการนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอในภาพรวมพร้อมทั้งตอบข้อสงสัยของผู้เข้าร่วมวิจัยก่อนที่จะลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเจ้าคุณไพบูลย์ พนมทวน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอธิบายรายละเอียดต่อหัวหน้าพยาบาล โดยประสานงานเพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนด
2. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
3. ดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ประกอบด้วย

วันแรก

กิจกรรมที่ 1 บรรยายความรู้เรื่อง สถานการณ์ปัจจุบัน โรคหลอดเลือดสมอง ระดับประเทศ เขต 5 จังหวัดกาญจนบุรี และของโรงพยาบาลเจ้าคุณไพบูลย์ พนมทวน ในช่วง 3 – 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน และความรู้เรื่องโรคหลอดเลือดสมอง เพื่อสร้างทักษะทางปัญญา (cognitive skill) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

กิจกรรมที่ 2 อบรมเชิงปฏิบัติการ การเข้าถึงระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข³ และการเข้าถึงข้อมูลระบบฐานข้อมูลศูนย์คุณภาพ³ โรงพยาบาลเจ้าคุณไพบูลย์ พนมทวนซึ่งเป็นฐานข้อมูลเชิงคุณภาพของโรงพยาบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงข้อมูล (access skill) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมจิตปัญญาเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (communication skill) ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรม PDCA โดยการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อเสริมทักษะการจัดการตนเอง (self-management skill) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

วันที่สอง

กิจกรรมที่ 1 ทบทวนการวางแผนจำหน่าย ตามแนวคิดของ Nutbeam⁵ และธัญพิมลและคณะ⁶ ด้วยการนำเวชระเบียนมาทบทวนการบันทึกทางการพยาบาลในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย เพื่อเป็นกรณีศึกษา และหาโอกาสพัฒนาแนว

ทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ตามแนวปฏิบัติ D-METHOD & P และออกแบบบันทึกการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติจากกรณีอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแสดงเหตุผลหรือวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย พร้อมแสดงทางเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อฝึกทักษะการตัดสินใจ (decision skill) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 3 การแสดงผลการค้นหาข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระบวนการสาธารณสุขและการเข้าถึงข้อมูลระบบฐานข้อมูลศูนย์คุณภาพ⁴ โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พิณมทวน เพื่อฝึกความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สถานการณ์การวางแผนการจำหน่ายและการลงบันทึกทางพยาบาลในแบบบันทึกที่ถูกต้อง เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลผ่านสื่อแนะนำ (media literacy skill) ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นจริงที่กลุ่มตัวอย่างได้เผชิญซึ่งจะสะท้อนความสามารถของตนเองในการตามที่ได้กำหนดไว้ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างนำแบบบันทึกการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองไปใช้จริง เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งและเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามที่กำหนดแล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ paired t- test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 94.30 อายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 40.02 อายุเฉลี่ยเท่ากับ 42.91 (SD = 10.58) ระยะเวลาในการทำงาน มากกว่า 20 ปี ร้อยละ 65.70 ระยะเวลาในการทำงานเฉลี่ย 13.59 ปี (SD= 9.53) ระยะเวลาทำงานน้อยที่สุดคือ 1 ปี มากที่สุด คือ 39 ปี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=35)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	2	5.70
หญิง	33	94.30
อายุ (ปี)		
21 – 30	6	17.14
31 – 40	6	17.14
41 – 50	14	40.02
51 – 60	9	5.72
$\bar{X}$ = 42.91, SD= 10.58, min = 24, max = 60		
ระยะเวลาทำงาน (ปี)		
1-10	4	11.40
11-20	8	22.90
≥20	23	65.70

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ของพยาบาล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เท่ากับ 9.71 (SD= 0.62) หลังเข้าร่วมโปรแกรมพบค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ เท่ากับ 9.91 (SD = 0.28) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ระหว่างก่อน-หลังเข้าโปรแกรม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล (n=35)

ความรู้	$\bar{X}$	SD	t	df	p-value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	9.71	.62	2.22	34	.033*
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	9.91	.28			

*p< 0.05

3. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายของพยาบาล ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายเท่ากับ 70.91 (SD= 8.54) หลังเข้าร่วมโปรแกรมพบเท่ากับ 74.80 (SD= 4.30) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระหว่างก่อน-หลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายของพยาบาลก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (n=35)

พฤติกรรม	$\bar{X}$	SD	t	df	p-value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	70.91	8.54	-4.01	34	.000*
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	74.80	4.30			

*p< 0.05

4. หลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจหลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, SD = 0.56) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันสองข้อ คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายตรงตามความคาดหวัง และโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายเป็นระบบ มีขั้นตอนที่เหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.84, SD = 0.38) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายมีความทันสมัย ($\bar{X}$ = 4.60, SD = 0.60) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายตรงตามความคาดหวัง	4.82	0.38	มากที่สุด
2. โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายเป็นระบบ และมีขั้นตอนที่เหมาะสม	4.82	0.38	มากที่สุด
3. โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายมีความทันสมัย	4.60	0.60	มากที่สุด
4. โปรแกรมการวางแผนจำหน่าย สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง	4.77	0.42	มากที่สุด
5. สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปเผยแพร่/ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้	4.71	0.45	มากที่สุด

7(10)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
6. มีความมั่นใจในการวางแผนการจำหน่ายมากขึ้น	4.71	0.45	มากที่สุด
7. ความรู้ที่ได้รับสามารถทวนสอบการปฏิบัติงานที่ผ่านมา	4.74	0.44	มากที่สุด
8. ได้รับความรู้ตรงตามความต้องการ ถูกต้อง ครบถ้วน	4.65	0.53	มากที่สุด
9. ความพึงพอใจในภาพรวมของโปรแกรมวางแผนจำหน่าย	4.48	0.56	มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พิณพวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีค่าเฉลี่ยความรู้หลังการเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีอายุการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี และจากข้อมูลเดิมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง จะใช้ความรู้และประสบการณ์การเดิมที่ได้จากการศึกษาและการทำงานของตนเอง มีการพัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติไม่เท่ากัน การจัดอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลมากขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษาการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง (simulation based learning) เป็นวิธีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผ่านสถานการณ์จำลองเสมือนอยู่ในสถานการณ์จริง มีการสรุปผลการเรียนรู้โดยใช้การสะท้อนคิดจากประสบการณ์ผ่านสถานการณ์จำลอง มีการเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจ วิเคราะห์ความคิด ความรู้สึกต่อกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติในสถานการณ์จำลองและสรุปหลักการหรือแนวคิดที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมทักษะการปฏิบัติการพยาบาล การให้เหตุผลทางการพยาบาล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจทางการพยาบาล และทักษะที่ไม่ใช่การปฏิบัติการพยาบาล⁷

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของพยาบาล พบว่าพฤติกรรมการวางแผนจำหน่ายหลังการเข้าโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม สอดคล้องกับผลการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการทำกิจกรรมของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มที่ได้รับการวางแผนจำหน่าย โรงพยาบาลอุดรธานี พบว่าหลังการทดลองมีระดับความสามารถในการทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการทำกิจกรรมระหว่างกลุ่มที่ได้รับแผนการจำหน่าย พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับความสามารถในการทำกิจกรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁸

3 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจหลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยรวมอยู่ในระดับมากมาก ($\bar{X}$ = 4.48, SD = 0.56) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายตรงตามความคาดหวัง และโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายเป็นระบบและมีขั้นตอนที่เหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.82, SD = 0.38) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายมีความทันสมัย ($\bar{X}$ = 4.60, SD = 0.60) อาจเกิดจากที่ผ่านมาไม่ได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการด้วยการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและขาดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งครั้งนี้ได้มีการกำหนดโปรแกรมที่ชัดเจน จึงส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องผลการศึกษาศึกษาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนจำหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ ปัจจัยสนับสนุนด้านนโยบายการบริหารจัดการและการติดตามประเมินผลจึงมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปฏิบัติตาม

8(10)

กระบวนการวางแผนจำหน่ายของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่ ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย รวมถึงการกำหนดบทบาทของแต่ละวิชาชีพให้ชัดเจน และมีการติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งมีการ ทบทวนความรู้ให้พยาบาลวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นย้ำถึงความเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในกระบวนการวางแผนจำหน่าย ของพยาบาลวิชาชีพ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด มีการจัดทำเอกสารทางวิชาการสำหรับนำไปใช้เป็น แนวทางในการให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยของพยาบาลวิชาชีพเป็นไปในแนวทาง เดียวกันและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น⁹ และสอดคล้องกับผลการศึกษา การจัดการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ได้จริง มีประสิทธิผล ทำให้ผู้ป่วยหลอดเลือดสมองมีความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพิ่มขึ้น มีผล ต่อความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยและผู้ดูแลและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการในการพัฒนาการ ให้บริการผู้ป่วย เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการสนับสนุน ช่วยเหลือในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ด้านผู้ให้บริการ การ ปฏิบัติตามรูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและความพึงพอใจ พบว่า ร้อยละ 100 บุคลากรสามารถปฏิบัติ ตามแผนได้ และความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการใช้รูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง¹⁰ และจากการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจผู้ให้บริการ จากการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองการปฏิบัติตามแผนการดูแล สามารถปฏิบัติตามแผนการดูแลได้ร้อยละ 100 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการดูแล พบว่าโดยรวมระดับความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากมีการกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เกิดความสะดวกในการนำไปใช้¹¹ และสอดคล้องกับ การศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางบูรณาการสหวิชาชีพต่อความพึงพอใจในทีมสหสาขาวิชาชีพที่ดูแลและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ ได้รับจากการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย ทำให้มีความรู้ สามารถปฏิบัติทักษะที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ผลที่ ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่จัดทำขึ้นมีผลต่อความรู้และพฤติกรรม การวางแผนจำหน่ายของพยาบาล ร่วมกับแบบวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตามแนวคิด D-METHOD & P เป็น แนวทางในการปฏิบัติ¹²

ข้อเสนอแนะ

กลุ่มการพยาบาลควรส่งเสริมให้มีระบบการนิเทศ การวางแผนจำหน่ายอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธี การสังเกตและการ ติดตามประเมินผล การค้นหาโอกาสพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน อาทิ หัวหน้าพาทำคุณภาพ และการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบพี่สอนน้อง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกับ ประสานงานกับทีมพัฒนาคุณภาพจัดอบรมให้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การสร้างโปรแกรมการวางแผนจำหน่ายโรคหลอดเลือด สมอง ร่วมกับทีมสหวิชาชีพและการวางแผนจำหน่ายโรคสำคัญของโรงพยาบาล ได้แก่ SEPSIS STEMI เป็นต้น เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย ในโรคอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาสุขภาพของโรงพยาบาลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีขอขอบคุณนายแพทย์ภัทรารุช โชคประกอบกิจ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พนมพวัน ตลอดจนพี่น้องร่วมวิชาชีพพยาบาล กลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พนมพวัน โรงพยาบาล สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 โรงพยาบาลไทรโยค และโรงพยาบาลเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ที่ช่วยสนับสนุนให้การวิจัย ครอบคลุมสมบูรณ์ สร้างคุณประโยชน์แก่การบริการพยาบาล ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ และให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้วิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. World Stroke Organization. Learn about stroke [Internet]. [cited 2022 May 16]. Available from: <https://www.world-stroke.org/world-stroke-day-cam-paign/why-stroke-matters/learn-about-stroke>.
2. สมศักดิ์ เทียมเท่า. สถานการณ์โรคหลอดเลือดสมอง. ว. ประสาทวิทยาแห่งประเทศไทย 2564;37(3):54-60.
3. ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. สรุปรายงานประจำปี [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index.php>
4. ระบบฐานข้อมูลศูนย์คุณภาพ โรงพยาบาลเจ้าคุณพิบูลย์ พิณพวน. [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://drive.google.com/drive/u/0/my-drive.Planchaokhun>.
5. Nutbeam, D. The evolving concept of health literacy. Social Science & Medicine 2008; 67(12): 2072-8.
6. ธัญพิมล เกณสาครและคณะ. ประสิทธิภาพของแนวปฏิบัติการพยาบาลการวางแผนจำหน่ายต่อความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การกลับเข้ารับรักษาซ้ำในโรงพยาบาลและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองชนิดตีบอุดตัน. ว. วารสารพยาบาลทหารบก กรุงเทพฯ 2563;21(3):215-24.
7. วรลักษณ์ เต็มรัตน์. รูปแบบการพัฒนาศูนย์พยาบาลวิชาชีพต่อการจัดการภาวะเร่งด่วนของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ยะลาโดยการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/18094/1/6210420037.pdf>
8. ยุพาพร หัตถโชติ. ผลการใช้โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายต่อความรู้ความสามารถในกากิจกรรมของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลอุดร. ว. วิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม 2562;4 (7):136-42.
9. วาสนา กัณหา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนจำหน่ายของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลประจักษ์ศิลปาคม. [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://bit.ly/49Q0K32>
10. อวยพร จงสกุล. รูปแบบการจัดการการดูแลผู้ป่วยหลอดเลือดสมองเพื่อฟื้นฟูความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จังหวัดกาญจนบุรี. ว. แพทย์เขต 4-5 2563;39(3):454-71.
11. อภินันท์ กองทอง. การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย. ว. การพยาบาลสุขภาพและสาธารณสุข 2565;1(3):1-17.
12. คณินิจ ศรีชะโคตร และคณะ. การพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายแบบบูรณาการในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. ว. สภาการพยาบาล 2565;37(3): 20-43.